

(Fortsættelse 51):

MIN BARNEKÆRESTE

Det var herligt at have fri en hel lørdag for en gangs skyld, det var ellers noget, man kun oplevede i sommerferien, og apropos denne, så var det fra nu af slut med de lange skolesommerferier og med at tilbringe disse hos min kære onkel, tante og fætter i Nakskov. Men savnet blev opvejet af udsigten til, at jeg nu for alvor skulle til at beskæftige mig med tegnefilm, eller rettere sagt, det troede jeg, at jeg skulle.

Til gengæld kunne jeg så i fritiden hygge mig med mine to kammerater, sådan som vi nu snart havde gjort i flere år. Som tidligere fortalt under året 1942, var jeg begyndt at komme jævnligt hjemme hos Jørgens forældre og to søskende, Karen og Per, siden de i efteråret 1942 var flyttet fra Jægersborggade 27 og om til en kvistlejlighed i Kronborggade nr.16. Her havde jeg lært Karens jævnaldrende skoleveninde, Alice Johansen, at kende. Hun boede med sine forældre og to voksne brødre, Svend og Kim, i samme opgang som Jørgens forældre, men på fjerde sal.

Alice var en ikke særlig høj, men en velskabt, lyshåret, lidt buttet pige med blå øjne, fint krumbuet næse, velformet mund og meget smukke tænder. Dertil var hun velbegavet og munter, hvilket sidste især gav sig udtryk i, at hun næsten altid lo, men aldrig på de forkerte steder. Hun kunne også være følsom og deltagende, lige som hun gerne lyttede til, hvad andre havde at fortælle. Kort sagt, så var hun i mine - og andres - øjne en dejlig pige, som man ikke kunne undgå at komme til at holde af. Og jeg blev naturligvis forelsket i hende til op over begge ører, og det bedste viste sig at være, at det var gengældt.

De to jævnaldrende 13-årige piger løb ind og ud hos hinanden i tide og utide, og derfor blev jeg en overgang ofte skuffet, når jeg kom på besøg hos min kammerat, som en passant bemærket ikke havde sit eget værelse, men delte et med sine to søskende. Det bedrøvede mig lidt, når jeg f.eks. oplevede, at Alice kun kom op, for at hente veninden ned til sig, hvorefter de to glade piger fnisende forsvandt og man kunne høre deres latter og glade stemmer, mens de løb den ene etage ned ad trappen, og det sidste, man hørte, var "hendes" dør, der blev smækket i.

Lidt mismodigt tænkte jeg, at det jo nok var forkert af mig, at forvente en særlig interesse fra hendes side. Hun var jo kun 13 år, og selvom hun allerede da var veludviklet og havde store bryster, så var hun stadig den humørfyldte kvikke, begavede og helt uskyldige skolepige, som pligttopfyldende koncentrerede sig om sine lektier, og som gik til sangundervisning og klaverspil

i sin fritid. Hun gik i realklasse og skulle senere i gymnasiet og ville gerne uddanne sig som lærer eller sygeplejerske.

Men hvad hun egentlig blev uddannet som, ved jeg ikke, for vi mistede forbindelsen med hinanden, inden det kom så langt. Desuden blev hun forsinket i sin skoleuddannelse, idet hun på et tidspunkt pådrog sig en lungetuberkulose, som medførte et par længere sanatorieophold. Hun mistede tilsyneladende ikke modet af den grund, men tog med sin ukuelighed hver gang "tråden" op, hvor hun havde måttet slippe.

På et af de tidspunkter, hvor Alice var indlagt på sanatoriet, blev hendes ene lunge punkteret for at fremskynde helbredelsen, lød det. På sanatoriet gennemgik hun desuden forskellige kure, herunder bl.a. en fedekur, som man dengang mente gav større chancer for helbredelse, og helbredt blev hun da heldigvis. Efter at have genoptaget sin skolegang fortsatte hun i mellemskolen og senere i realskolen, hvor hun så vidt jeg erindrer, fik en fin afgangseksamen fra. Hun var efter forlydende især god til regning og matematik, men om hun fik brug for denne færdighed i sin senere uddannelse og hvad der siden blev af min tidlige ungdoms kæreste, ved jeg ingenting om.

Den ejendom i Kronborggade, hvor Jørgen og Jørn og ikke mindst Alice boede, havde baggård fælles med den ejendom i Jægersborggade, hvori min familie og jeg boede. Baggårdsarealet mellem ejendommene var dog adskilt fra hinanden af et højt plankeværk. Men hendes forældres lejlighed på fjerde sal havde køkken- og soveværelsesvinduer ud til gården, og dem kiggede jeg tit længselsfuldt op mod nede fra mit vindue, som også vendte ud til samme gård. Om sommeren, når vinduerne stod åbne hos os begge, lyttede jeg til hendes høje lyse og klare sangstemme, som gav genlyd mellem husmurene og forstærkede dens volumen og klang. Jeg syntes, hun sang aldeles dejligt, og da jeg samtidig kendte hendes gode menneskelige egenskaber, bidrog det til at forstærke min pubertetslængsel, som i hende havde fundet et passende "objekt" at rette sig imod.

Og som nævnt skulle det til min store glæde da også snart vise sig, at forelskelsen var gengældt. Dette stod mig dog først rigtig klart i løbet af året 1944, men følgen blev, at Alice og jeg sværmede for hinanden helt frem til omkring 1948, da jeg til hendes store sorg afbrød forbindelsen mellem os. Hun var da 18 år og jeg selv 19 år. På det tidspunkt befandt jeg mig i en slags åndelig krise og syntes ikke, at jeg var noget at satse på for hende. Hun havde nemlig talt en del om, at hun ville giftes og have børn, så snart det kunne lade sig gøre, og sådan havde jeg ikke tænkt mig, at mit liv allerede skulle forme sig. Desuden følte jeg mig slet ikke moden til at turde indlade mig på et fast forhold af ægteskabslignende karakter, for der var så meget andet i tilværelsen, der tiltrak

sig min opmærksomhed og interesse. Det var muligvis en fatal afgørelse fra min side, for jeg holdt virkelig af pigen, men skæbnens veje er som bekendt uransagelige.

Dengang var der faste, uniformerede vagtmænd på de københavnske kirkegårde i åbningstiden, og dette var ikke mindst tilfældet på Assistens Kirkegård, hvor vagterne jævnligt gik en runde, for at sikre sig, at alt stod vel til og at ingen overtrådte reglementet. Det hændte da også, når Alice og jeg sad og krammede hinanden på en fjern bænk i haven, at der pludselig dukkede en vagt op, som gloede mistænksomt på os, mens han gik forbi, men som dog indskrænkede sig til at sige, at vi skulle huske, at kirkegården lukkede kl.21. Det vidste vi naturligvis godt, lige som vi vidste, at det var nødvendigt at være ude inden dette tidspunkt, for ellers ville man faktisk have været lukket inde, og det var ikke til at tænke på, at vi skulle kravle over den høje kirkegårdsmur eller over gitterlågen ved indgangen fra Jagtvej.

To fotos fra den idylliske Assistens Kirkegård på Nørrebro i København. Til venstre den lange poppelallé, som strakte sig på langs gennem hele kirkegården. Til højre et parti fra samme sted, som viser, hvor utrolig smuk "dødens have" kunne være, især i sommertiden, hvor sollyset faldt ned gennem de højre træer og skabte solpletter på plæner og grave. Det var i disse fredfyldte omgivelser, at min barnekæreste, Alice, og jeg gik ture i sommerhalvåret eller, hvor vi sad og nød udsigten og hinanden på en af de mange bænke, der stor rundt omkring ved stierne. Dengang var der kirkegårdsbetjente, som vogtede over stedet, og de havde sådanne vagtbygninger at søge ly i, som den, der ses på billedet til venstre. – Fotos: © 2008 Harry Rasmussen.

Som nævnt afbrød jeg forbindelsen med Alice omkring 1948 og så derefter ikke mere noget til hende, førend en del år senere, da vi tilfældigvis mødte hinanden på Nørrebrogade ved den stærkt trafikerede Nørrebros Runddel. Hun var på cykel og holdt for rødt lys, og jeg var på vej over fodgængerovergangen. Vi var begge lidt forlegne over det uventede møde, men hun fik da fortalt mig, at hun var blevet gift og nu havde to små børn. Vi var nok begge lige overrumpede og forvirrede over lige pludselig at møde hinanden igen efter

flere års forløb, og situationen var kun til, at vi talte få minutter sammen, indtil lyskurven viste grønt for hende.

Det må have været omkring 1954, at Alice og jeg mødte hinanden igen, og på det tidspunkt var jeg selv gift første gang og havde også to små børn, så derfor kom det slet ikke på tale, om vi eventuelt skulle ses en anden gang. Vi var blevet ligesom fremmede overfor hinanden, og desuden havde hun åbenbart travlt - eller lod i al fald som om hun havde det, og efter nogle minutters snak om, hvordan vi begge havde det, cyklede hun videre ind ad Nørrebrogade. Siden da har jeg aldrig set eller hørt noget til eller om hende. Men glade erindringer blandet med et vist vemod om hende ligger gemt, men ikke glemt, i hukommelsens mærkværdige hulter til bulterkammer.

MIN TEGNERKARRIERE BEGYNDER

Men med hensyn til min debut som reklametegner elev, så blev alle, jeg kendte, glade på mine vegne, over, at mit store mål nu syntes inden for rækkevidde. Dette gjaldt ikke mindst mor, men glæden havde dog et skår for hendes vedkommende, for hun var jo nødsaget til at tænke på pengene. Hos Husejerns Abonnement havde jeg kun fået løn for den sidste uge, jeg knapt var ansat i firmaet, og jeg skulle også være på prøve i de første tre uger hos Sylvester Hvid, men heller ikke derefter ville jeg få nogen løn i elevtiden. Så udsigterne til at få skrabet tilstrækkeligt med penge sammen til, at kunne holde en nogenlunde ordentlig konfirmationsfest, forekom indtil videre lidt usikre. Nogen gange havde jeg dårlig samvittighed over, at jeg brugte de drikkepenge, jeg havde fået på mine inkassoture, på mig selv og delvis også på mine to kammerater, som jeg i reglen spenderede is eller milkshakes på, når vi gik i biografen. Men i dag er det lidt af en trøst at tænke på, at det trods alt var begrænset, hvad jeg normalt fik af drikkepenge, højst 8-10 kr. om ugen.

Men weekenden gik med at dagdrømme og tale med mine to kammerater om, hvad der mon ventede mig, når jeg om mandagen mødte op på Sylvester Hviids Reklamebureau. Også Alice glædede sig på mine vegne og ønskede mig held og lykke, da vi fredag aften mødtes oppe hos Jørgen og hans forældre, hvor vi i reglen blev budt på te og franskbrødsadder. Hun og jeg var på det tidspunkt først så småt begyndt at sværme bevidst for hinanden, og det var en stiltiende aftale, at hun altid havde et ærinde oppe hos veninden Karen, når jeg var på besøg hos Jørgen.

Det hændte dog lejlighedsvis også, at hun ikke kom op, når jeg var der, og heller ikke gav nogen besked herom. Vi måtte jo gå stille med dørene, for det var ikke velset hos de voksne, at en ung mand på 14 år og en ung pige på 13 år var kærester. Man frygtede vel for, at de to unge skulle "lave ulykker", som det

kaldtes, så pigen måske blev gravid. Men havde de voksne været lidt mere tolerante og åbensindede, ville de have kunnet se, at kæresteriet på det tidspunkt indskrænkede sig til et helt uskyldigt gensidigt sværmeri. For mit eget vedkommende kan jeg i al fald sige med sandhed, at jeg end ikke drømte om at have samleje med pigen, for dels var jeg bevidst om, at hun kun var tretten år, og dels satte jeg hende for højt til, at ville udsætte hende for noget, der lignede avancerede seksuelle tilnærmelser.

Det forekom mig dengang nærmest som helligbrøde at tænke på det, og egentligt samleje fandt som tidligere nævnt da heller aldrig sted mellem os i praksis. Og seksuelle tilnærmelser mellem os, forekom først omkring 1946, da hun var 16 og jeg selv 17 år, men altså kun i form af såkaldt "petting".

OM AT TEGNE BOGSTAVER

Så vidt jeg erindrer, begyndte jeg som elev hos Sylvester Hvid en mandag omkring den 22. juni 1943. Den første dag, jeg skulle møde på arbejdspladsen, cyklede jeg om ad Rantzausgade og via Gyldenløvesgade til Vester Voldgade og drejede af ned ad Frederiksberggade og hen til firmaets adresse. Cyklen stillede jeg omme i Mikkell Bryggersgade og nedenfor firmaets vinduer. Da jeg kom op på firmaets kontor, bød kontordamen mig velkommen og tilkaldte straks en yngre mand, der præsenterede sig som tegnestueassistent. Hverken Sylvester Hvid eller Poul Petersen var til stede ved den lejlighed. Den yngre mand, hvis navn jeg desværre ikke længere husker, tog mig med ind på den ene af de to tegnestuer, jeg snart fandt ud af at der var, og viste mig, hvor jeg skulle sidde. Min plads var bag ved det sidste af de fem-seks store vinduer, der vendte ud mod Mikkell Bryggersgade, og det, jeg kom til at sidde ved, var faktisk det, der lå længst væk fra Frederiksberggade.

Selve tegnebordet var faktisk et aflangt tegnebord bag de brede vindueskarme, så der var rigelig plads til et tegnebræt og tegneredskaberne, som indtil videre indskrænkede sig til et par blyanter og et viskelæder. Den yngre mand sad cirka et par meter fra mig ved det andet vindue, men ved det samme aflange bord, og her var han i gang med at tegne nogle bogstaver til en annoncetekst. I lokalet var der desuden et par borde og langs indervæggen og bagvæggen var der reoler med bøger og lignende. I den ende af lokalet, der lå nærmest Frederiksberggade, var der en rumadskillelse, lavet af træ, og med ruder i, som var imaterede halvvejs op. Bag ved denne væg havde tegnestuechefen sin tegnestue, der også tjente som kontor. Men når han tegnede og malede plakater, foregik det åbenbart i det lokale, hvor den yngre mand og jeg sad, for tæt op til rumadskillelsen stod der et stort staffeli, på hvilket der var anbragt en endnu ikke færdiggjort plakat. Tegningen på plakaten forestillede Absalons rytterstatue, den der står på Højbro Plads ud for Slotsbroen. Jeg blev straks

meget imponeret af tegningen, som jeg syntes var flot og dygtigt lavet, og især var det inspirerende at se, at en del af figuren og dens omgivelser og teksten endnu kun stod med blyantsstreger.

Imidlertid kom den yngre mand hen til mig med et hæfte med skrifttyper, og sagde, at det første jeg skulle gøre, var at prøve på at tegne en bestemt skrifttype, en klassisk romersk skrift, som jeg ikke længere kan huske navnet på. Nå, tænkte jeg, sådan må man altså begynde, selvom man skal lave tegnefilm, og selvom det skuffede mig en smule, at det endnu ikke handlede om tegnefilm, mente jeg, at enhver rejse altid begynder med det første skridt. Og jeg var al for benøvet og genert til, at ville spørge om, hvor på bureau-et, der blev lavet tegnefilm. Følgelig gik jeg i gang med at tegne bogstaver, så godt jeg kunne, alt imens min "supervisor" af og til kiggede på, hvad jeg havde lavet, og roste eller rettede på det, efter som han nu syntes det var fortjent.

Arbejdstiden var den samme som hos Husejernes Abonnement, dvs. kl. 8-17, og selvom det var en lang arbejdsdag, ikke mindst for en ung fyr som mig, der havde været vant til en skoledag på seks timer, så var jeg så entusiastisk, at det ikke betød noget for mig. Desuden var det sommer, solen skinnede og for mig tegnede fremtiden sig lys og lovende, på trods af besættelsestidens trykkende forhold og frygten for, hvad tyskerne eventuelt kunne finde på i forhold til Danmark. Og forholdene var trykkende og truende nok i 1943, hvilket jeg skal vende tilbage til lidt senere.

Klokken 12-12,30 var der frokostpause, og jeg spiste min medbragte mad på tegnestuen. Der blev budt på kaffe eller te om formiddagen, til frokost og om eftermiddagen, men da jeg ikke var nogen stor ynder af nogen af delene dengang, nøjedes jeg med til frokost at spise mine fire halve, flade madder, som var blevet fugtige og bløde af tomatmaden og af den syltede rødbede eller agurkesalaten på leverpostej, efter at have ligget i madkassen i min taske, siden de var blevet smurt om morgenen kl. 7. Imens benyttede jeg lejligheden til at kigge ud af vinduet og studere livet nede på den forholdsvis smalle Mikkel Bryggersgade. Skråt over for, hvor jeg sad ved vinduet, og til venstre lidt længere henne i gaden, så man de store plakater foran det gamle hæderkronede Grand Teatret. Denne ærværdige biograf havde jeg dog endnu ikke haft lejlighed til at aflægge et besøg, men i årene efter besættelsen kom jeg der jævnlige.

Da det endnu var sommer og varmt vejr, stod de store vinduer i tegnestuen halvt åbne, og man kunne derfor høre den summende lyd af mennesker, busser og hestevogne, der passerede forbi nede på den tæt trafikerede Frederiksberggade. Den var jo en del af Strøget, og her var der altid livligt og fyldt også med gående mennesker, der spadserede i begge retninger og

kiggede på forretningsvinduer eller gik ind i butikkerne for at handle. Der var mange butikker i gaden og de lå tæt ved siden af hinanden, sådan som tilfældet stort set også var med resten af Strøget, dvs. Nygade, Vimmelskaftegade og Østergade.

Efter frokost genoptog jeg det efter min opfattelse lidt kedelige arbejde med at forsøge at tegne bogstaver, som jeg mente at man jo bare kunne trykke. Jeg forstod endnu ikke, at der kan være en særlig charme, noget levende, over håndtegnede bogstaver, sådan som jeg år senere indså. Men da jeg dels var pligttopfyldende og dels en smule autoritetstro, idet jeg mente at bureaufolkene bedst måtte vide besked med, hvad man skulle lære, for at blive en god tegner, anstrengte jeg mig til det yderste med at eftertegne den bogstavtype, jeg havde fået som forlæg. Sådan gik den første dag, og inden jeg tænkte nærmere over det, var klokken pludselig 17 og arbejdstiden forbi, uden at jeg den dag havde set noget til hverken Sylvester Hvid eller tegnestuechefen Poul Petersen.

DEN DAGLIGE CYKELTUR

Det var en ikke så lidt træt mig, som efter ni timers arbejdsdag, tilbragt siddende i stort set samme stilling hele dagen, forlod tegnestuen og hentede sin cykel, der stod parkeret rundt om hjørnet i Mikkel Bryggersgade. Da det var myldretid og derfor ekstra meget trafik på det tidspunkt, valgte jeg at cykle om ad Kattesundet, Larsbjørnsstræde og Teglgårdsstræde til Nørre Voldgade, og herfra via Gyldenløvesgade, Rantzausgade og Jagtvej til Jægersborggade. Denne rute blev min foretrukne, fordi den forekom mig at være den nemmeste og hurtigste.

Mine forældre, mor ikke mindst, og til en vis grad også mine to brødre på henholdsvis 9 og 6 år - lillesøster Lizzie var kun to år på det tidspunkt - var naturligvis nysgerrige og spændte på at høre nærmere om, hvordan min dag var gået og hvad det var, jeg havde beskæftiget mig med, og jeg fortalte i store træk alt, hvad jeg havde oplevet. Også at det undrede mig lidt, at jeg slet ikke havde haft lejlighed til at se, at nogen på tegnestuen lavede tegnefilm, lige som jeg havde konstateret, at der på tegnestuen så vel som på receptionskontoret og chefens kontor kun fandtes "seriøse" tegninger, især i form af plakater og annoncetegninger. Måske bortset fra de to logo-figurer, drengen og pigen, som jeg havde set på den tidligere omtalte reklametegnefilm, og som også indgik som en del af firmanavnet, der stod malet på skilte i flere af de store facadevinduer i den bygning, hvor Sylvester Hvid havde til huse. Så vidt jeg husker, var drengen og pigen også trykt på firmaets brevpapirer.

Men specielt mor støttede mig i den antagelse, at det jo kunne være, at reklamebureauet havde en anden tegnestue et sted, hvor der blev lavet tegnefilm. Det måtte de vel have, siden de havde lavet en reklametegnefilm for firmaet. Mor foreslog, at jeg jo bare kunne spørge den yngre tegner på tegnestuen, om ikke det var tilfældet. Denne tanke var foreløbig min opmuntring, men da jeg næste dag igen mødte op på tegnestuen, hvor den yngre tegner allerede sad bøjet over sit tegnebræt, kunne jeg alligevel ikke få mig selv til at spørge om det. Jeg følte, at det ville røbe en for stor utålmodighed hos mig, og at det måske ville virke højrumpet, at jeg allerede ville til at lave tegnefilm, når jeg kun lige var begyndt i firmaet, hvor man tilmed åbenbart mente, at jeg først måtte lære at tegne bogstaver. Derfor tav jeg og satte mig på min plads, hvor jeg fortsatte med at øve mig på at tegne alfabetets bogstaver.

På bureauet formede de følgende dage sig stort set, som tilfældet var den første arbejdsdag, og jeg så stadigvæk ikke noget til hverken tegnestuechefen eller direktøren. Den yngre tegner og jeg sad side om side dagen lang og tegnede på hver sine opgaver. Han på en annoncetegning og jeg på bogstavtegningens efter min mening svære, men også meget lidt interessante kunst.

Sådan forløb min første uge i det dengang navnkundige reklamebureau Sylvester Hvid. Dagene gled hen, den ene efter den anden, mens jeg fortsatte med at prøve på at interessere mig for og koncentrere mig om den i sig selv udmærkede kunst, at tegne bogstaver. Der var meget stille på tegnestuen, hvor kun den yngre tegner og jeg opholdt os, og vi vekslede ikke mange ord med hinanden i dagens løb. Den eneste støj, der hørtes, var den summende lyd fra gaden. Tegnestuechefen stak lige hovedet ind ad døren om morgenen og sagde: "Go'morgen!", det var alt, hvad vi så og hørte til ham i den uge.

Men endelig blev det lørdag, hvor vi kun skulle arbejde til kl.14, og så var det weekend, og tid til at være lidt mere sammen med min familie og mine to kammerater, end ugens andre almindelige dage tillod. Alice så jeg i reglen aldrig noget til i weekenderne, hvor hun var sammen med sine forældre og brødre eller på besøg hos noget familie. Desuden kom jeg næsten aldrig oppe hos Jørgens forældre på lørdage og søndage, for de skulle naturligvis også have lov til at være i fred for os barylere en gang imellem. Det var nok, at jeg i reglen kom der to-tre gange om ugen, og som oftest følte jeg mig velkommen, men det kunne hænde enkelte gange, at jeg følte at være kommet til ulejlighed, og sådanne aftener blev jeg der derfor ikke ret længe, heller ikke selvom Alice også var der.

På et tidspunkt fik jeg en temmelig dårlig samvittighed overfor Jørgen og hans familie, fordi jeg vidste med mig selv, at jeg misbrugte deres gæstfrihed, for inderst inde følte jeg, at det faktisk mest var for Alices skyld, at jeg besøgte min kammerat og hans forældre og to søskende. Det var en uholdbar situation, hvilket jeg gjorde Alice opmærksom på, og hun var enig med mig. Vi besluttede derfor kun at ses, når vi gik vores omtrent daglige hverdagsaftenture på Assistens Kirkegård, og det kunne vi jo gøre til langt hen på året.

Men jeg følte mig naturligvis både glad og stolt over, at jeg nu var blevet elev på et reklamebureau, for der stod en vis air og respekt alene omkring ordet og begrebet. Det var desuden et første lille skridt udenfor det sociale miljø, hvori jeg var født og opvokset og hidtil havde befundet mig. Mine to kammerater var da også fulde af beundring for, at jeg var nået så vidt, men de var samtidig både noget skeptiske og måske også lidt misundelige på mig, i al fald ubevidst. Skeptiske, fordi ingen af dem selv nærrede det mindste ønske om, at bevæge sig ud over det arbejder- og håndværkermiljø, hvori de også selv var født, opvokset og stadig befandt sig. Uden at ville det, og uden at gøre sig det klart, foragtede de mig hver især en lille smule, for rent instinktivt følte de, at det næsten var det samme som en slags forræderi, at svigte den sociale klasse, man tilhørte gennem sin fødsel og opvækst, og som man derfor efter deres mening nærmest var forudbestemt til at tilhøre.

(Fortsættes i afsnit 52)